

STANISŁAW GOŁĄB

USTAWA
O PRAWIE
AUTORSKIEM

z dnia 29 marca 1926 r.
z materiałami

REPRINT

STANISŁAW GOŁĄB

USTAWA
O PRAWIE
AUTORSKIEM

z dnia 29 marca 1926 r.
z materiałami

REPRINT

Publikacja dofinansowana ze środków Funduszu Wsparcia Twórców
Stowarzyszenia Kopipol

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

ISBN 978-83-8438-134-2
Książka stanowi reprint wydania z 1929 r.

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 692 477 076
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS RZECZY:

	Str.
TEKST USTAWY O PRAWIE AUTORSKIEM	9–28
MATERJAŁY:	29–493
A. Komisja Kodyfikacyjna:	29–400
I. Dyskusja nad zasadami prawa autorskiego.	29–39
Załącznik (1): Zasady prawa autorskiego prof. Zolla.	39–52
Załącznik (2): Zasady prawa autorskiego J. J. Litauera.	53–73
II. Debata nad projektem prawa autorskiego.	73–116
Załącznik (1): Projekt prawa autorskiego prof. Zolla.	116–135
Załącznik (2): Memorjał Akademji Sztuk Pięknych w Krakowie.	135–137
Załącznik (3): Projekt Koła Architektów w Warszawie.	138–139
Załącznik (4): Uchwała Związku zawodowego literatów polskich w Warszawie.	139–142
Załącznik (5 i 6): Dwa memorjały Pol. Akademji Umiejętności.	142–152
Załącznik (7): Memorjał Sekcji autorów wydawnictw szkolnych przy Tow. nauczycieli Szkół wyższych.	153–155
III. Wznowienie dyskusji ogólnej.	156–185
Załącznik: Projekt ustawy o prawie autorskiem J. J. Litauera.	165–185

IV. Debata nad projektem Subkomitetu.	185–333
Załącznik (1): Uwagi J. J. Litauera do projektu ustawy o prawie autorskiem.	333–351
Załącznik (2): Protokół ekspertyzy kinematograficznej.	351–353
Załącznik (3): Rezolucja z dodatkowym wnioskiem Komisji Kodyfikacyjnej.	353–354
Załącznik (4): Projekt ustawy o prawie autorskiem, uchwalony przez Sekcję prawa cywilnego i Wydział cywilny Komisji Kodyf.	354–369
V. Projekt ustawy, uchwalony przez Komisję Kodyfikacyjną z uzasadnieniem i dodatkową rezolucją.	370–492
B. Sejm i senat:	399–492
I. Projekt rządowy z uzasadnieniem.	399–427
II. Sprawozdanie Sejmowej Komisji prawniczej, druk Nr. 2025.	427–431
III. Przyjęcie projektu w 2 i 3 czytaniu (Sprawozdanie stenogr. z 259 i 261 posiedzenia Sejmu).	432–441
IV. Tekst projektu ustawy, przyjęty w 3 czytaniu.	442–463
V. Dyskusja w Senacie , (Sprawozdanie stenogr. z 124 posiedzenia Senatu).	464–480
VI. Sprawozdanie Sejmowej Komisji prawniczej o poprawkach Senatu , (odbitka Nr. 264)	481–486
VII. Załatwienie przez Sejm poprawek Senatu , (Sprawozdanie stenog. z 282 posiedzenia Sejmu).	486–492
REJESTR RZECZOWY:	493–504
REJESTR PARAGRAFOWY:	505–510

PRZEDMOWA.

Wydaję ustawę o prawie autorskiem z wszystkimi materiałami z dwóch przyczyn. Najpierw: zredagowane przezemnie protokoły obrad Komisji Kodyfikacyjnej są odbiciem dyskusji zarówno ogólnej, jak szczegółowej, zawierającej – na tle oryginalnych załączników – motywy prawodawcze. Ich uzupełnieniem są obrady Sejmu i Senatu ze względu na zmiany, przyjęte ostatecznie w projekcie Komisji Kodyfikacyjnej. Stanowi to wszystko materiał źródłowy z pierwszej ręki, niezbędny i dla badacza i dla praktyka i w ogóle dla każdego zainteresowanego, autora czy nakładcy lub innego przedsiębiorcy (art. 47 i nast., 51 i nast. ustawy). Powtórę, na tej tylko drodze ocenić się da udział w pracy nad polskim prawem autorskiem wszystkich tych czynników, które bądź wystąpiły z projektami ustawy, bądź poddały je krytyce rzeczowej, powodując przez to uchwały odmienne. A w pracy wspólnej żadna cząstka istotnej działalności ludzkiej zginąć nie powinna, nie tylko ze względu na zasługę, ale przede wszystkim z powodu odpowiedzialności współuczestników za następstwa.

Rejestry: rzeczowy i paragrafowy, na końcu książki ułatwią orientację w każdej ważniejszej kwestji, objętej ustawą i materiałami.

ST. GOŁĄB.

TEKST USTAWY O PRAWIE AUTORSKIEM.
DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Z 14/V 1926 R. NR. 48, POZ. 286.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę
następującej treści:

USTAWA O PRAWIE AUTORSKIEM
z dnia 29 marca 1926 r.

ROZDZIAŁ I.
Postanowienia ogólne.

Przedmiot prawa autorskiego.

Art. 1. Przedmiotem prawa autorskiego jest od chwili ustalenia w jakiejbądź postaci (słowem żywym, pismem, drukiem, rysunkiem, barwą, bryłą, dźwiękiem, mimiką, rytmiką) każdy przejaw działalności duchowej, noszący cechę osobistej twórczości.

Należą tu w szczególności:

Dzieła, utrwalone słowem żywym, pismem, drukiem, mowy, referaty, wykłady, kazania, improwizacje, listy, pamiętniki; wydane i niewydane książki, broszury, artykuły oraz przygotowawcze do nich narzuty, plany, zarysy i szkice; cały obszar

produkcji literackiej, naukowej, a także praktycznej, o ile ostatnia posiada ślady indywidualnego ujęcia treści.

Kompozycje muzyczne wszelkiego rodzaju, czy to samoistne, czy związane ze słowem.

Dzieła z zakresu wszystkich sztuk graficznych i plastycznych: rysunkowe, malarskie, rytownicze, litograficzne, rzeźbiarskie, grawerskie, architektoniczne, dzieła sztuki zdobniczej, stosowanej do rzemiosł i do przemysłu, bez względu na ich rodzaj, rozmiary i wartość materiału; zdjęcia fotograficzne lub otrzymane w podobny do fotografii sposób; ilustracje naukowe, mapy, plany, szkice, modele naukowe wszelkiego rodzaju. W tem wszystkim korzystają z ochrony zarówno wykonanie ostateczne, jak prowadzące do niego szkice, rysunki; plany, projekty.

Utworky sztuki mimicznej (pantomina), rytmicznej (choreografia) oryginalne, bez względu na to, czy są oparte na istniejącem dziele sztuki, lub nie,¹ żywe obrazy, produkcje kinematograficzne i inne w niemej akcji wyrażające się dzieła, utrwalone w scenariuszach, rysunkach, fotografiach, lub choćby tylko w pamięci pewnej liczby osób.

Art. 2. Przeróbki cudzych utworów, jak tłumaczenie, przystosowanie, układ muzyczny, przeniesienie na film kinematograficzny, na muzyczne instrumenty mechaniczne i t. p. są również przedmiotem prawa autorskiego. Wykonywanie takiego prawa zależy od zezwolenia twórcy oryginału (zależne prawo autorskie). Zezwolenia nie potrzeba, gdy prawo autorskie co do oryginału wygasło. Zezwolenie traci moc, jeżeli przeróbka nie ukazała się w przeciągu lat pięciu.

Ograniczenia powyższego nie stosuje się do dzieł, które mają cechy samodzielnej twórczości, chociaż podjętę do nich dał utwór cudzy.

---

¹ W brzmieniu, zmienionem art. 1 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11/4 1927 r., ogłoszonym w Dzienniku Ustaw z 15/4 1927 r., Nr. 36, poz. 318. Rozporządzenie to, wydane na mocy art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z 2/8 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443, weszło w życie „czwartego dnia po dniu ogłoszenia”.

Art. 3. Prawo autorskie do utworów fotograficznych lub otrzymanych w podobny do fotografii sposób istnieje pod warunkiem, że zastrzeżenie wyraźne uwidoczniiono na odbitkach. Na odbitkach fotograficznych i reprodukcjach, otrzymywanych w podobny do fotografii sposób, na filmach, a także na nutach dla mechanizmu, na walcach fonograficznych i tym podobnych przyrządach, odtwarzających utwór w sposób mechaniczny, należy uwidocznic rok zdjęcia lub przeniesienia.

W braku podania roku prawo autorskie do takich utworów wtedy tylko ma skutek przeciw osobom trzecim, jeżeli wiedziały, że czas trwania prawa autorskiego jeszcze nie upłynął.

Art. 4. Przedmiotem prawa autorskiego nie są:

- 1) ustawy, rozporządzenia, orzeczenia sądów i innych władz, oraz pisma i formularze urzędowe, przeznaczone przez władze do wiadomości powszechnej;
- 2) proste informacje dziennikarskie.

Art. 5. Utwory, określone w art. 1 – 3, korzystają z ochrony od chwili prawowitego ich ukazania się (wydania, ogłoszenia, wystawienia i t. p.) w następujących wypadkach:

- 1) jeżeli twórcami ich są obywatele Państwa Polskiego lub w Polsce zamieszkali cudzoziemcy;
- 2) jeżeli ukazały się naprzód w Polsce lub równocześnie w Polsce i zagranicą;
- 3) jeżeli wydane zostały naprzód w języku polskim;
- 4) jeżeli ochrona wynika z układów między państwowych lub uzasadnia ją wzajemność.

Względem, utworów, które jeszcze się nie ukazały, ochrona służy wszystkim twórcom, obywatelom Państwa Polskiego i cudzoziemcom.

Podmiot prawa autorskiego.

Art. 6. Prawo autorskie należy w zasadzie do twórcy dzieła.

W braku dowodu przeciwnego za twórcę poczytuje się osobę, której nazwisko zaznaczono na dziele albo ogłoszono przy wykonaniu lub wystawieniu utworu.

Art. 7. Wydawcom zbiorów pieśni ludowych, melodji, przysłów, bajek, powieści, wzorów stylu budowlanego i innych utworów sztuki ludowej, wypisów, antologii, starych rękopisów, edycji krytycznych służy prawo autorskie, o ile opracowanie wydawnicze (wybór, układ, ustalenie tekstu i t. p.) ma cechy twórczości (art. 1).

Art. 8. Prawo autorskie do dzieł zbiorowych (encyklopedji, roczników, kalendarzy i t. p.) oraz do czasopism jest podwójne: do całości służy wydawcy, do poszczególnych części ich twórcom. Współpracownicy dzieł zbiorowych, jeżeli otrzymują honorarjum autorskie, nie mogą gdzieindziej wydawać opracowanych przez siebie części przez lat 3 od czasu ukazania się ich w dziele zbiorowym. Współpracownicy czasopism mogą wydawać gdzieindziej swe prace po ukazaniu się ich w całości w piśmie perjodycznym. To ograniczenie upada z chwilą, gdy w czasopiśmie dalszy ciąg utworu nie ukazuje się bez winy twórcy dłużej niż przez trzy miesiące.

Twórcy dzieł łącznych (np. opera i libretto, melodia i tekst, powieść i ilustracja) mają wspólne prawo autorskie co do całości, jednak każdy w swym zakresie zachowuje prawo odrębne.

Do dzieł nierozłącznych (np. powieść lub utwór dramatyczny, napisany przez kilku autorów wspólnie) stosuje się odpowiednio¹ przepisy o współwłasności.

Art. 9. Twórcę dzieła, wydanego bez podania nazwiska (anonim), albo pod nazwiskiem zmyślonem (pseudonim), zastępuje w obronie praw autorskich wydawca, w braku wydawcy nakładca. Zastępstwo to rozciąga się także na obronę praw osobistych. Zastępstwo ustaje, jeżeli twórca poda do wiadomości publicznej swe nazwisko.

---

¹ W brzmieniu, zmienionem powołanem wyżej rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 10. Prawo autorskie do utworów fotograficznych lub otrzymanych w podobny do fotografii sposób, do filmów kinematograficznych i do przeróbki utworów muzycznych na instrumenty muzyczne służy przedsiębiorcy, w razie zaś zamówienia dzieła – zamawiającemu.

Art. 11. Stosunki, uregulowane w przepisach art. 6–10, można urządzić w umowie inaczej.

Treść prawa autorskiego.

Art. 12. Twórca rozporządza swem dziełem wyłącznie i pod każdym względem; w szczególności rozstrzyga, czy dzieło ma się ukazać, czy ma być odtworzone, rozpowszechnione i w jaki sposób.

Ochrona praw osobistych służy każdemu twórcy bez względu na istnienie lub nieistnienie prawa autorskiego (art. 58).

ROZDZIAŁ II.

Ograniczenie praw autorskich.

Art. 13. W dziedzinie piśmiennictwa wolno każdemu, pod warunkami art. 16:

1) przedrukowywać w dziennikach artykuły z innych dzienników, ogłoszone bez zastrzeżenia; wolność przedruku nie obejmuje jednak artykułów treści naukowej i literackiej;

2) przedrukowywać w czasopismach lub w dziełach, przeznaczonych na publikację tego rodzaju, mowy, wygłoszone na zebraniach lub rozprawach o charakterze publicznym, co jednak nie uprawnia do zbiorowego wydania mów jednej osoby;

3) przytaczać w dziełach, stanowiących samoistną całość, dla wyjaśnienia lub nauczania małe ustępy z wykładów, mów, oraz innych utworów naukowych i literackich, a z drobnych utworów najwyżej trzy z jednego dzieła, ale dopiero, gdy pra-

ce te zostały już wydane w książkach; do antologii wolno robić zapożyczenia z cudzych utworów, czy to drukowanych w książkach, czy w czasopiśmie, ale dopiero po śmierci autorów, z których dzieł czerpie się urywki;

4) podawać krótkie streszczenia utworów ogłoszonych lub wystawionych;

5) rozpowszechniać wydane dzieło przez odnajmowanie egzemplarzy, wygłaszanie wykładów, recytacje, o ile ostatni autor nie zabronił wyraźnie. Wydany utwór sceniczny wolno wystawiać, lecz nie w teatrze i nie w celach zarobkowych;

6) użyć już wydanych drobnych urywków utworu poetyckiego lub drobnych utworów poetyckich, jako tekstu nowego utworu sztuki muzycznej.

Art. 14. W zakresie utworów muzycznych wolno, pod warunkami art. 16:

1) przytaczać w dziełach naukowych i literackich, albo w podręcznikach małe ustępy kompozycji muzycznych lub drobne¹ utwory w całości, o ile prace te zostały już wydane;

2) rozpowszechniać wydane dzieła muzyczne przez odnajmowanie egzemplarzy, przez wygłaszanie wykładów z produkcjami jedynie objaśniającymi, przez wykonywanie samego dzieła, jeżeli nie pobiera się opłaty, albo jeżeli wykonanie stanowi część składową obchodu narodowego, lub też jeżeli towarzystwo muzyczne zarządza wykonanie dzieła wyłącznie dla swych członków. Nie wolno wszakże wykonywać dzieła scenicznego w teatrze.

Art. 15. W zakresie utworów rysunkowych, malarskich rzeźbiarskich, architektonicznych i fotograficznych wolno, pod warunkami art. 16:

1) wystawiać dzieła publicznie, lecz nie dla zysku;

2) umieszczać reprodukcje w dziełach naukowych i podręcznikach lub używać ich do objaśniania wykładów, jeżeli

---

¹ W brzmieniu, zmienionem powołanem wyżej rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej.

utwory zostały wydane, albo wystawione są stale w taki sposób, że każdy może je oglądać;

3) kopjować w świątyniach lub muzeach dzieła, nabyte dla nich bezpośrednio od twórcy, jednakże z zachowaniem przepisów, ustalonych przez właściwy zarząd;

4) odtwarzać jakąkolwiek techniką artystyczną lub reprodukcyjną dzieła sztuki, wystawione na stałe na drogach publicznych, ulicach, placach lub w publicznych ogrodach, jednakże nie w tych samych rozmiarach i nie do takiego samego użytku; o ile chodzi o dzieła architektoniczne, można odtwarzać tylko zewnętrzną fasadę, a gdy chodzi o świątynie i gmachy publiczne – także ich wnętrza;

5) odtwarzać w rzeźbie utwory malarskie lub graficzne i odwrotnie;

6) budować według wydanych planów, opisów, modeli i rysunków budowlanych, jeżeli twórca, wydając je, nie zastrzegł wyłącznie dla siebie prawa budowania;

7) odtwarzać utwory fotograficzne, lecz nie w sposób fotograficzny lub do niego podobny.

Art. 16. Zapożyczenia z cudzych utworów, przewidziane w artykułach 13 – 15, dozwolone są tylko pod warunkiem, że zapożyczający poda źródło zapożyczenia i twórcę.

Wolność zapożyczenia nie upoważnia do żadnych zmian. W utworach muzycznych dozwolone są tylko przeniesienia na inny ton, na inny głos lub instrument, w dziełach zaś rysunkowych i plastycznych zmiany wielkości, tudzież zmiany konieczne, wywołane sposobem odtworzenia.

Art. 17. Wolno każdemu skopjować lub w inny sposób odtworzyć cudzy utwór wyłącznie dla własnego użytku prywatnego. Przepis ten nie odnosi się do budowania według cudzego utworu architektonicznego.

Art. 18. Na wykonywanie praw autorskich do wszelkiego rodzaju portretów potrzeba zezwolenia osoby portretowanej, jeżeli nie otrzymała od artysty zapłaty.

Zezwolenia nie potrzeba:

- 1) jeżeli chodzi o wizerunki osób powszechnie znanych, a nie było z ich strony zastrzeżenia przy portretowaniu;
- 2) jeżeli wizerunki osób są tylko szczegółem obrazu, przedstawiającego obchód, zgromadzenie, krajobraz i t. p.

Art. 19. Na wykonywanie praw autorskich co do listów potrzeba zezwolenia osoby, do której listy były zwrócone, jeżeli przez takie wykonywanie nazwisko jej ma lub może być ujawnione. Po śmierci tej osoby potrzeba do lat trzydziestu od jej zgonu zezwolenia małżonka, jeżeli nie było rozłączenia od stołu i łoża; w braku małżonka – zezwolenia rodziców; w braku rodziców – zezwolenia dzieci zmarłego; w braku tychże – zezwolenia rodzonych braci i siostr.

ROZDZIAŁ III.

Czas trwania prawa autorskiego.

Art. 20. Prawo autorskie gaśnie w pięćdziesiąt lat od śmierci twórcy; przy dziełach łącznych w pięćdziesiąt lat od śmierci tego twórcy, który innych przeżył.

Względem utworów, niewydanych za życia (pośmiertnych), prawo autorskie gaśnie w pięćdziesiąt lat od jego śmierci. W razie wydania takiego utworu w ostatnim dziesięcioleciu, czas trwania prawa autorskiego przedłuża się o lat dziesięć.

Prawo autorskie, które powstało na rzecz osób prawnych, gaśnie w pięćdziesiąt lat od czasu wydania utworu lub innego podania go do wiadomości publicznej. Ten sam termin stosuje się do anonimów i pseudonimów, jeżeli twórca przed wygaśnięciem prawa nie ujawnił publicznie swego autorstwa.

Prawo autorskie do dzieł fotograficznych, lub otrzymanych w podobny do fotografii sposób gaśnie w dziesięć lat od zdjęcia fotografii; do utworów kinematograficznych – w dwadzieścia lat od sporządzenia filmu; do przeróbek utworów muzycznych

na przyrządy mechaniczne – w dwadzieścia lat od dokonania przeróbki. Prawo autorskie do serji zdjęć fotograficznych, mającej znaczenie artystyczne lub naukowe, gaśnie w pięćdziesiąt lat od śmierci wydawcy.

Art. 21. Jeżeli utwór ukazuje się w częściach odrębnych (tomach, zeszytach i t. p.), to dla każdej części termin liczy się osobno; jeżeli jednak części nie są co do treści odrębnymi dziełami, czas trwania liczy się od wydania części ostatniej.

Art. 22. Czas trwania prawa autorskiego liczy się latami, począwszy od 1 stycznia tego roku, który nastąpił po śmierci twórcy, po prawowitem wydaniu lub innem zdarzeniu, oznaczonym w art. 20 i 21.

ROZDZIAŁ IV.

Przejęcie praw autorskich.

Postanowienia ogólne.

Art. 23. Prawo autorskie można przenosić na inne osoby przez czynności prawne między żyjącymi lub na przypadek śmierci; w braku rozporządzenia ostatniej woli prawo to przechodzi na dziedziców ustawowych.

Art. 24. Prawo autorskie, dopóki służy twórcy, nie może być przedmiotem egzekucji z powodu roszczeń pieniężnych, jeżeli sprzeciwi się temu twórca. Po śmierci twórcy, jeżeli prawo autorskie służy dziedzicom, a dzieło nie zostało wydane, mogą się sprzeciwić egzekucji: małżonek twórcy, jeżeli nie było rozłączenia od stołu i łoża; w braku małżonka – rodzice; w braku rodziców – dzieci zmarłego; w braku dzieci – jego rodzeni bracia i siostry. Jednakże osoby te rozstrzygają tylko o tyle, o ile niema dostatecznych wskazówek co do woli twórcy w sprawie wydania dzieła.

Ograniczenia powyższe nie obowiązują, jeżeli przedmiotem egzekucji jest prawo autorskie do utworów fotograficznych, lub

otrzymywanych w podobny do fotografii sposób, do utworów kinematograficznych i do przeróbek muzycznych na instrumenty mechaniczne.

Art. 25. Stereotypy, płyty, kamienie, formy oraz inne przyrządy, należące do uprawnionego i służące jedynie do wykonania jego prawa autorskiego, stanowią przynależność tego prawa.

Art. 26. Prawa i obowiązki stron oceniać należy według umowy; o ile w niej brak wskazówek – według przepisów ustawy niniejszej; w braku tychże – według odpowiednich postanowień prawa handlowego i cywilnego.

Art. 27. Twórca, odstępując dzieło sztuki na własność, nie wyzbywa się przez to prawa autorskiego; jednak nabywca nie ma obowiązku dopuszczać twórcy do kopjowania, odtwarzania lub wystawiania dzieła.

Art. 28. Pomimo przeniesienia prawa autorskiego na inną osobę, twórca zachowuje swe prawa osobiste.

Art. 29. Następcy prawnemu, choćby nawet nabył wszelkie prawa autorskie, nie wolno czynić w utworze zmian, z wyjątkiem wywołanych oczywistą koniecznością, których twórca nie miałby słusznej podstawy zabronić.

Art. 30. Pomimo przeniesienia prawa autorskiego twórca nie traci wyłącznego prawa zezwalania na wykonywanie autorskich praw zależnych (art. 2), jeżeli nie umówiono się inaczej.

Art. 31. Każda strona może po czterech latach w każdym czasie wypowiedzieć na rok zgóry umowę, w której twórca zobowiązuje się na czas powyżej lat pięciu oddawać drugiej stronie swe przyszłe utwory lub pewien ich rodzaj, albo też stale dla niej w pewnym zakresie twórczości pracować.

Zrzeczenie się tego prawa ze strony twórcy nie ma mocy prawnej.

Art. 32. Każda strona może przez umotywowane oświadczenie rozwiązać umowę o stworzenie dzieła aż do oddania tego dzieła, jeżeli po zawarciu umowy zaszyły nieprzewidziane

zdarzenia, będące słuszną przyczyną rozwiązania, jako to: choroba twórcy, wyłączająca na czas dłuższy wykonanie dzieła, okoliczności, zniewalające twórcę ze względu na jego istotne interesy duchowe do zaniechania dzieła, niewypłacalność zamawiającego i t. p. Przepis ten nie uchyla roszczeń z tytułu niesłusznego zbogacenia się, roszczeń o zwrot nakładów i odszkodowanie.

Umowa o nakład.

Art. 33. Przez umowę o nakład (umowę wydawniczą) nakładca nabywa wyłączne prawo do wydania utworu piśmienicznego lub artystycznego i obowiązuje się uskuteczyć je w stosownej formie, oraz użyć odpowiednich środków celem rozpowszechnienia wydawnictwa, przyczem dbać powinien o związane z wydawnictwem duchowe i materialne interesy twórcy.

Art. 34. Nakładca nie może bez zezwolenia twórcy przenosić swych praw na inne osoby, chyba że je przenosi razem z przedsiębiorstwem. Uważa się, że twórca udzielił zezwolenia, jeżeli nie sprzeciwił się przeniesieniu w ciągu dwóch miesięcy po otrzymaniu zawiadomienia.

Art. 35. Twórca obowiązany jest dostarczyć nakładcy całe dzieło lub część, przeznaczoną do odrębnego wydania, bez zwłoki i w stanie odpowiednim: nakładca winien również bez zwłoki przystąpić do prac nad wydaniem i ukończyć je w należytych czasie.

Art. 36. Jeżeli twórca nie dostarczył nakładcy dzieła w czasie właściwym, nakładca może wyznaczyć mu odpowiadający okolicznościom czas dodatkowy z zagrożeniem rozwiązania umowy, a po bezskutecznym jego upływie rozwiązać umowę. Twórca może również rozwiązać umowę, jeżeli nakładca mimo oznaczenia mu czasu dodatkowego, okolicznościom odpowiadającego, z zagrożeniem rozwiązania umowy, nie podejmuje

prac nad wydaniem dzieła. Co do roszczeń wzajemnych obowiązują ogólne przepisy prawa; jednak, w razie niedostarczenia dzieła przez twórcę, nakładca może go skarżyć tylko o odszkodowanie, nie zaś o dokonanie dzieła.

Art. 37. Nakładca może uwolnić się od obowiązku wydania, płacąc umówione wynagrodzenie i zwracając dzieło, jeżeli strony inaczej nie postanowiły, jednak z prawa tego nakładca nie może korzystać po upływie sześciu miesięcy od dostarczenia mu dzieła, chyba że zaszły lub wyszły na jaw fakty, wobec których wydawnictwo zaszkodziłoby poważnie dobru publicznemu, albo dobrej sławie nakładcy.

Art. 38. Przepisy art. 35 i 36 stosuje się także, gdy nakładca nabył od autora prawo do kilku wydań.

Przed przystąpieniem do nowego wydania nakładca obowiązany jest dać autorowi możliwość poczynienia zmian w utworze. Jednak autorowi wolno poczynić tylko takie zmiany, którym nakładca sprzeciwić się nie miałby słusznej podstawy.

Art. 39. W braku odpowiedniej wskazówki w umowie wysokość wynagrodzenia oznacza się według zasad słuszności.

W braku umowy o termin płatności wynagrodzenie płatne jest przy oddaniu dzieła nakładcy.

W razie umowy o wynagrodzenie procentowe od całego nakładu procent oblicza się od ceny, po której egzemplarze sprzedaje się publiczności, a należność ma być zapłacona natychmiast po ukończeniu druku.

Jeżeli wynagrodzenie zależy od liczby sprzedanych egzemplarzy, wydawca obowiązany jest co trzy miesiące przedstawiać twórcy rachunki, pozwalać mu przytem, względnie osobie, przezeń upoważnionej, przeglądać odpowiednie pozycje w księgach i fakturach i wypłacać przypadającą należność.

Art. 40. Nakładca ponosi koszty korekty.

Twórca ma prawo żądać przesyłania sobie do przejrzenia korekt, wolnych od błędów drukarskich. Za poprawienie tych korekt nie należy mu się osobne wynagrodzenie.

Twórca ponosi koszty zmian, dokonanych w dziele po rozpoczęciu pracy wydawniczej, jeżeli przekraczają zwykłą miarę, a nie są niezbędnym następstwem faktów, które zaszły niezależnie od twórcy po rozpoczęciu pracy wydawniczej.

Art. 41. W braku umowy co do liczby wydań i egzemplarzy nakładca ma prawo do jednego wydania najwyżej w 2.000 egzemplarzy, a w 1.000 egzemplarzy, jeżeli chodzi o wydanie nut zwykłych.

Twórcy należy się bezpłatnie po jednym egzemplarzu od każdej setki, jednak najwyżej 100. Nie wlicza się ich do powyższej liczby 2.000, względnie 1.000 egzemplarzy. Przy dziełach zbiorowych nakładca może zastąpić egzemplarze dzieła odbitkami danego przyczynku.

Przepisy drugiego ustępu niniejszego artykułu nie dotyczą czasopism.

Art. 42. Poza liczbą egzemplarzy, określoną w art. 41, nakładca ma prawo celem dopełnienia powinności, przewidzianych w art. 33, zamówić nadwyżkę 100 egzemplarzy, a nadto celem pokrycia braków dalszą nadwyżkę po dwa egzemplarze od setki przy nakładach do 3.000 egzemplarzy, przy większych zaś nakładach po jednym jeszcze egzemplarzu od każdej dalszej setki.

Art. 43. Twórca, względnie osoba przezeń upoważniona, ma prawo sprawdzać w drukarni, ile drukuje się egzemplarzy dzieła i w tym celu wejrzeć w księgi zamówień, w faktury u nakładcy i w drukarni.

Art. 44. Cenę sprzedażną oznacza nakładca i zawiadamia o niej twórcę. Na podwyższenie ceny musi uzyskać zgodę twórcy, chyba że nie przekracza ona wzrostu kosztów takiego samego wydawnictwa. Jeżeli wynagrodzenie umówione zostało w odsetkach, to od podwyżki należy się twórcy umówiony procent za pozostałe do sprzedaży egzemplarze.

Art. 45. Twórca ma prawo przystąpić do nowego wydania niezwłocznie po rozsprzedaniu poprzedniego.

W każdej chwili służy mu prawo wykupienia od nakładcy niesprzedanych egzemplarzy po cenie, po jakiej nakładca sprzedaje je księgarzom.

Bez względu na pozostały zapas egzemplarzy twórca może przystąpić do nowego wydania dzieła po upływie lat pięciu od ukazania się poprzedniego, a przy podręcznikach szkolnych i dziełach naukowych po upływie lat dziesięciu.

Art. 46. W wydaniu zbiorowym swych dzieł twórca może umieścić również takie utwory, co do których prawo nakładu odstąpił osobom innym, jeżeli od czasu ich ukazania się upłynęło lat pięć; jednakże nie może sprzedawać ich oddzielnie, chyba że ma prawo do ich wydania na podstawie artykułu poprzedniego.

Prawo nakładcy do wydania zbiorowego utworów jednego autora nie obejmuje prawa wydawania lub sprzedawania oddzielnie poszczególnych utworów.

Inne umowy o rozpowszechnianie utworów.

Art. 47. Przy umowach o publiczne wystawienie dzieła scenicznego, lub o publiczne wykonanie dzieła muzycznego stosuje się z odpowiednimi zmianami artykuły 33 do 36 i 38.

Przepisy art. 39 stosuje się z tą zmianą, że wynagrodzenie autorskie płatne jest natychmiast po zawarciu umowy, a jeżeli twórca ma dostarczyć rękopis, natychmiast po dostarczeniu go przedsiębiorcy; jeżeli zaś wynagrodzenie oblicza się w stosunku do zysku (tantjema), należy je wypłacać po każdym zamknięciu kasowym.

Art. 48. Przedsiębiorca, wystawiający dzieło muzyczne, może odbijać teksty pieśni i libretta oraz sprzedawać je, ale tylko publiczności, która przybywa na przedstawienie. Nie wolno mu wprowadzać ich w obieg księgarski.

Art. 49. Twórca może natychmiast rozwiązać umowę, jeżeli przedsiębiorca wystawia utwór w rażąco nieodpowied-

niej formie, lub zupełnie nieodpowiednimi siłami, albo wprowadza zmiany, którym sprzeciwiać się twórca miałby słuszną podstawę.

Art. 50. Kto nabył za wynagrodzeniem niewydane plany architektoniczne, nabywa prawo zastosowania ich tylko w jednej budowlu.

ROZDZIAŁ V. Umowa agencyjna.

Art. 51. Umowa agencyjna uprawnia i zobowiązuje agenta do udzielenia we własnym imieniu, ale na rachunek twórcy, licencji na przedstawienia utworów scenicznych i do wykonywania dzieł muzycznych, tudzież do ścigania sądownie w imieniu twórcy bezprawnych przedstawień, względnie wykonywań tych utworów.

Art. 52. Prawa i obowiązki, wynikające z umowy twórcy z agentem, należy oceniać na podstawie art. 26.

Umowa ta nie uprawnia agenta do zawierania umów o wydanie dzieła.

Art. 53. Agent obowiązany jest donosić twórcy natychmiast o każdej umowie licencyjnej, na jego rachunek zawartej, składać mu rachunki i wypłacać co trzy miesiące wynagrodzenie autorskie lub tantiemy, po potrąceniu prowizji, która w braku umowy wynosi dziesięć od sta.

Art. 54. Śmierć agenta rozwiązuje umowę.

ROZDZIAŁ VI. Ochrona prawna.

Skargi z powodu naruszenia praw autorskich.

Art. 55. Twórca (lub jego prawny następca) może żądać od wkraczającego bezprawnie w jego prawa, by zaniechał naruszenia, wydał to, czem się z bogacił, a w razie winy wynagrodził wszelką szkodę.

Art. 56. Bezprawnie sporządzone egzemplarze lub ich części oraz przyrządy, służące do wydawnictwa, jak: klisze, stereotypy, kamienie, płyty i t. p., należące do pozwanego, mają być na wniosek pokrzywdzonego przyznane mu na poczet roszczeń pieniężnych, albo pozostawione u właściciela w stanie niezdatnym do użytku. Nie można jednak niszczyć dzieł sztuki.

Przy dziełach budownictwa nie można wstrzymać rozpoczętej budowy. Pokrzywdzony ma jednak prawo do wynagrodzenia (honorarium) według sprawiedliwego uznania, niezależnie od roszczeń z tytułu niesłusznego z bogacenia się i roszczeń o odszkodowanie.

Art. 57. Od osoby, która, nie wkraczając w prawo autorskie, wyrządza z winy swej szkodę w jego przedmiocie, pokrzywdzony żądać może wynagrodzenia zrzędzonej szkody.

Skargi z powodu naruszenia praw osobistych.

Art. 58. Twórca, któremu wyrządzono szkodę w zakresie jego osobistego stosunku do dzieła, może, – chociażby prawo autorskie wcale nie istniało, zgasło, przeszło na inne osoby, albo było bezskuteczne według postanowień art. 13 do 15, – żądać niezależnie od roszczeń z art. 55 do 57 zaniechania czynów krzywdzących i usunięcia ich skutków, w szczególności publicznego odwołania lub innej deklaracji publicznej,

ogłoszenia wyroku w czasopismach i innych środkach zadośćuczynienia. Jeżeli czyn był popełniony rozmyślnie, sąd na wniosek pokrzywdzonego może mu oprócz odszkodowania przyznać za poniesione przykrości i inne osobiste uszczerbki odpowiednią kwotę, którą oznaczy stosownie do zachodzących okoliczności według swobodnego uznania (pokutne).

Taką krzywdą osobistą jest: gdy ktoś przywłaszcza sobie autorstwo, nazwisko twórcy lub pseudonim; gdy nie podaje w swym utworze autora lub źródła, z którego zaczerpnął treść lub wymyki, przez co może powstać błędne mniemanie co do autorstwa, albo podaje fałszywie autora lub źródło; gdy publikuje dzieło, do publikacji przez twórcę nie przeznaczone; gdy wprowadza w publikacji zmiany, dodatki, skrócenia, które treść wykrzywiają, lub uwłaczają godności i wartości dzieła; gdy wydaje dzieło w rażąco nieodpowiedni sposób; gdy czyni zmiany w oryginale dzieła, gdy oryginał dzieła sztuki oznacza nazwiskiem twórcy wbrew jego woli, lub w inny sposób wbrew jego woli ujawnia autorstwo; gdy w krytyce obniża wartość dzieła przez świadomie fałszywe przedstawienie faktów i t. p.

Art. 59. Po śmierci twórcy powołani są do wniesienia skargi z art. 58, jeżeli twórca nie wyraził innej woli, jego małżonek, rodzice, zstępni oraz rodzeni bracia i siostry zmarłego. Osoby te jednak nie mają prawa do pokutnego. W razie wniesienia skargi przez jedną z nich inne nie mogą wytaczać skargi osobnej,¹ lecz mogą tylko przystąpić do już wytoczonego sporu.

Art. 60. Przepis z art. 58 stosuje się odpowiednio do rozpowszechnienia portretu bez pozwolenia portretowanego; przepisy art. 58 i 59 – do naruszenia praw osobistych przez wydanie listów bez pozwolenia, wymaganego art. 19.

---

¹ W brzmieniu, zmienionem powołanem wyżej rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej.

Postanowienia karne.

Art. 61. Kto wbrew przepisom niniejszej ustawy umyślnie wkracza w wyłączne prawa twórcy, lub jego następcy prawnego, ulega karze grzywny do dziesięciu tysięcy złotych, lub aresztu od jednego tygodnia do sześciu miesięcy, albo obu tym karom łącznie.

Sporządzający kopję z cudzego utworu sztuki plastycznej ulega karze tylko wtedy, gdy trudni się takim kopjowaniem zarobkowo.

Art. 62. Nakładca, który bez wiedzy twórcy świadomie zamawia, i sporządzający nakład, który bez wiedzy twórcy świadomie wytwarza większą liczbę egzemplarzy utworu, aniżeli mu dozwolono, ulega karze grzywny do pięćdziesięciu tysięcy złotych lub więzienia od jednego miesiąca do jednego roku, albo obu karom łącznie.

Art. 63. Kto umyślnie przywłaszcza sobie cudze autorstwo – ulega karze grzywny do dziesięciu tysięcy złotych lub aresztu od jednego miesiąca do roku, albo obu karom łącznie.

Art. 64. Ściganie czynów z art. 61 i 63 może nastąpić tylko z oskarżenia prywatnego.

Art. 65. Do ścigania z oskarżenia prywatnego są uprawnione te same osoby, którym w danym przypadku służy prawo do skargi cywilnej.

Art. 66. Usiłowanie jest karalne tylko w przypadkach art. 62.

Art. 67. Nie można wdrożyć postępowania karnego, jeżeli od popełnienia przestępstw z art. 61 i 63 upłynęło lat trzy, a z art. 62 – lat pięć.

Nie można wydać wyroku skazującego, jeżeli od popełnienia przestępstwa z art. 61 i 63 upłynęło lat sześć, a z art. 62 lat dziesięć. Jednak przedawnienie wstrzymuje się, jeżeli z powodu, w ustawie przewidzianego, nie można postępowania karnego wdrożyć lub dalej prowadzić.

Nie można wykonać wyroku skazującego, jeżeli od jego prawomocności upłynęło lat dziesięć.

Przedawnienie kary wstrzymuje się w okresie warunkowego zawieszenia lub odroczenia wykonania kary.

Art. 68. Skarg z art. 61 i 63 nie można wnieść po upływie jednego roku od czasu, kiedy uprawniony do skargi dowiedział się o popełnieniu przestępstwa i o osobie sprawcy.

Art. 69. Sąd może na wniosek pokrzywdzonego zarządzić ogłoszenie wyroku na koszt skazanego.

ROZDZIAŁ VII.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 70. Ustawa niniejsza stosuje się także do praw autorskich, istniejących w dniu jej wejścia w życie. Przez to jednakże nie skraca się czasu trwania praw, przez dotychczasowe przepisy określonego, a przedłuża się go jedynie wówczas, gdy prawem autorskim rozporządza jeszcze twórca lub jego spadkobierca.

Art. 71. Umowy, dotyczące przejścia prawa autorskiego, ocenia się według przepisów, które obowiązywały w czasie zawarcia umowy.

Art. 72. Przedruki, reprodukcje, budowy i przeróbki dla instrumentów mechanicznych, nie zabronione przez dotychczasowe obowiązujące przepisy, a rozpoczęte, zanim ustawa niniejsza uzyskała moc obowiązującą, wolno ukończyć i rozpowszechnić chociażby podpadały pod zakazy niniejszej ustawy.

Art. 73. W przypadkach art. 61 i 63 należy na obszarze, na którym obowiązuje niemiecki kodeks karny z r. 1871, zamiast aresztu ponad sześć tygodni stosować karę więzienia.

Przestępstwa, przewidziane w art. 61, 62 i 63, są na obszarze, na którym obowiązuje austriacka ustawa karna z r. 1852, występkami; zamiast kary więzienia, przewidzianej w art. 62, należy stosować karę ścisłego aresztu.

Art. 74. Orzecznictwo w sporach cywilnych, których przedmiotem są roszczenia, oparte na tej ustawie, wykonywają wyłącznie sądy okręgowe bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Art. 75. W sprawach o przestępstwa z art. 61, 62 i 63 orzekają sądy okręgowe.

Art. 76. Ustawa niniejsza wchodzi w życie w trzydzieści dni po jej ogłoszeniu.

Art. 77. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministrowi Sprawiedliwości.

Prezydent Rzeczypospolitej:

S. Wojciechowski.

Prezes Rady Ministrów:

Al. Skrzyński.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

St. Grabski.

Minister Sprawiedliwości:

Dr. S. Piechocki.¹

---

¹ Oświadczeniem rząd. z 16/2 1927 r. Dz. U. Nr. 12, poz. 99, podano do wiadomości, że na podstawie Proklamacji Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki z 16/2 1927 r. zapewniono ochronę praw autorskich obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze Stanów Zjednoczonych Ameryki.

MATERJAŁY

A. KOMISJA KODYFIKACYJNA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

I. DYSKUSJA NAD ZASADAMI PRAWA AUTORSKIEGO.

PROTOKÓŁ

z posiedzenia Sekcji prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej, odbytego w dniu 15 maja 1920 r. w Warszawie.

Przedmiot: Ustalenie zasad prawa autorskiego.

Allegaty: 1) „Zasady, na których polegać ma jednolite polskie prawo autorskie (w zarysie), ułożone przez prof. Zolla”, oraz 2) „Zasady prawa autorskiego. Uwagi koreferenta, członka Komisji kodyf. J. J. Litauera”.

Przebieg: Ref. Zoll przedstawia rzecz jak w załączniku 1) pod 1 (a i b), 2 i 3. Podnosi, że Polska w styczniu 1920 r. podpisała konwencję berneńską z r. 1908 bez żadnych zastrzeżeń. Wobec tego koncepcja niesamoistnych i samoistnych praw autorskich jest koniecznością, bo gdy np. Anglik nie zgodzi się na tłumaczenie jego dzieła, można udać się do Sądu tutejszego, aby dał licencję przymusową.

Następnie przedstawia punkt 4 swego referatu p. t. Prawa pochodne i sądzi, że na razie, dopóki w kodeksie cywilnym nie ma ich uregulowania, trzeba dodać w przedmiocie praw pochodnych osobny tytuł w ustawie autorskiej. Przedstawia dalej myśli Pieńkowskiego, a wzgl. uchwały Komitetu organizacyjnego Zjazdu literatów polskich w Warszawie, idące w tym kierunku, aby prawo autorskie niematerialne było wiecznym (Art. 2). Gdy spadkobierców nie ma, prawo własności dzieł zmarłego pisarza otrzymuje Akademia literacka lub Akademia Umiejętności na zawsze. Po latach 30 t. j. po wygaśnięciu prawa spadkobierców, prawo własności dzieł zmarłego pisarza przechodzi na Akademię literacką lub Akademię Umiejętności na zawsze (Art. 3). Od chwili wejścia w życie uchwały niniejszej wszystkie dzieła minionej literatury należą do jednej z dwóch Akademii na zawsze (Art. 6).

Koreferent Litauer przedstawia swój elaborat wedle załącznika 2).

Przewodn. Jaworski zapytuje Zolla i Litauera, czy dla nich ważnym jest zdanie Sekcji w trzech kwestiach: 1) w kwestji roli Min. Kultury i Sztuki jako czynnika publicznego; 2) w kwestji licencji przymusowej i 3) w kwestji okresu.

Konic zwraca uwagę, że dorywczo kwestyj tych rozstrzygać nie można lecz iż trzeba przedyskutować je gruntownie na posiedzeniu jutrzejszem. Zoll jest tego samego zdania i precyzuje to, nad czem na nast. posiedzeniu sekcji dyskutować trzeba: 1) Punkt 1 w jego elaboracie nie będzie podlegał wątpliwości; 2) tam samo i punkt 2-gi – natomiast 3) punkt 3 będzie ośrodkiem dyskusji: kwestja licencji przymusowych dla praw niesamoistnych. Ref. wyjaśnia tę kwestję i wyraża życzenie, ażeby poza nią o licencji przymusowej nie mówić – ma ona bowiem szerokie zastosowanie; 4) pytanie, czy i kontrakt wydawniczy (kwestja praw pochodnych) i licencyjny – ma być uregulowany w prawie autorskiem?; 5) pragnie też oświadczenia się Sekcji co do terminu, zalecając przyjęcie terminu 30 letniego; 6) wreszcie

jest zdania, aby nie dyskutować obecnie nad kwestją, czy forma czy treść jest przedmiotem ochrony. W tej trudnej kwestji zajmuje jednak stanowisko, iż tylko we formie objawia się twórczość. Zresztą zgadza się z projektem przewodniczącego.

Uchwalono odroczyć dyskusję nad punktami wskazanymi przez przewodniczącego z dołączeniem kwestji, objętej punktem 4 przemówienia referenta – do następnego posiedzenia.

Petrażycki, który z powodu przeszkód natury naukowej, nie może się zjawić na nast. posiedzeniu, pragnie już dzisiaj wypowiedzieć swe zdanie. Przeciwstawienie interesów autorskich (materjalnych i niematerjalnych) interesom publiczności uważa za niewłaściwe. Nie może być takich koncepcyj, bo wszystko jest stworzone dla dobra publicznego; chodzi tu o interes publiczny: o socjalną motywację. Danie zachęty do twórczości nie jest interesem prywatnym, lecz publicznym. Staje tedy na stanowisku praw autora, którego skubać nie należy właśnie ze względu na interes publiczny: gwarantowanie praw ludziom celem zachęty ich do pracy. Dlatego też uważa wymuszane niesamoistne licencje za demoralizację i występuje przeciw krótkim terminom, nadawaniu praw Akademjom i t. d.

PROTOKÓŁ

z posiedzenia Sekcji prawa cywilnego Komisji kodyfikacyjnej
Rzeczypospolitej Polskiej, odbytego w dniu 16 maja 1920 r.
w Warszawie.

Przedmiot: jak w protokóle z dn. 15/5 1920 r.

Przebieg: Domański podkreśla konieczność zdania sobie dokładnie sprawy, czem ma być ustawa o prawie autorskiem, jako całość, poczem dopiero przystąpić można do rozważania poszczególnych zasad. Co się tyczy pierwszego zagadnienia, zauważa, że należy przedewszystkiem wyjaśnić, czem jest i czem

powinno być prawo autorskie. Dopuszczając analogię między pojęciem prawa własności dóbr materialnych a pojęciem prawa autorskiego, podkreśla, jestto analogia bardzo daleka, gdyż w pojęciu prawa autorskiego przeważają pierwiastki społeczne, które są źródłem wartości ekonomicznej dzieła. Dopóki dzieło nie zostało wydane, ma ono wyłącznie wartość duchową dla autora, jako jego twór. Z chwilą atoli wydania dzieła, staje się ono wartością społeczną, która jest źródłem wartości ekonomicznej dla autora i wydawców. Z tego stanowiska nie trudno jest rozstrzygnąć zagadnienia, wysunięte przez autora. Prawa duchowe autora do dzieła, jako jego utworu, winny być chronione środkami represji karnej; natomiast prawa ekonomiczne winny mieć wyłącznie obronę cywilną bez przymieszki pierwiastków represji karnej, co odpowiada dotychczasowemu rozwojowi prawa cywilnego i karnego, a zwłaszcza dążeniu do ścisłego odgraniczenia obu dziedzin.

Podział twórców autorskich na samoistne i niesamoistne nie jest odpowiedni, choćby dlatego, że dzieł zupełnie samoistnych niema, bo każde dzieło nie jest niczem innym, jak oryginalną syntezą lub analizą idei i form ich ujęcia, wypowiedzianych już lub wytworzonych poprzednio przez różnych ludzi.

Co się tyczy licencji przymusowych, sądzi mówca, że są one dopuszczalne w stosunku do autora, który dzieło wydał, uprzyściplnił dla ogółu, a następnie wzbrania się dalszych wydań ku szkodzie społeczeństwa. Natomiast co do praw przekładu i przeróbek dzieł oryginalnych jest zdania, że o ile autor, wydając dzieło, nie zastrzegł na swoją rzecz prawa przekładu i przeróbek, należy przypuszczać, iż ustąpił na rzecz ogółu zarówno prawo korzystania z dzieła – (*ius utendi*), jak i prawo użytkowania (*ius fruendi*). W razie zaś zastrzeżenia prawa przekładu i przeróbek, dopuszczalną być może tylko licencja dobrowolna za zgodą autora, który sam może najlepiej ocenić, kto potrafi należycie jego dzieło przełożyć lub przerobić. Atoli sąd nie może zadecydować, czy zamierzony przekład lub przeróbka będą stały na wysokości

zadania. Wreszcie, w kwestji trwania prawa autorskiego, należałoby w zasadzie ograniczyć je do śmierci autora, jako stałe źródło dochodów bez pracy, wyłożonej jeden tylko raz. W drodze wyjątku, z uwagi na stanowisko ustaw obcych, należałoby prawo licencji ograniczyć do lat 30, licząc od daty pierwszego wydania dzieła; termin ten dla spadkobierców autora powinien być bezwzględny, dla autora zaś mógłby być przedłużony do jego śmierci.

Cichowicz jest zdania, iż za podstawę przyjąć należy koncepcję cywilistyczną – karną zaś jako posiłkową i dozwoloną jedynie na wniosek autora, przyczem cofnięcie wniosku byłoby dopuszczalnem każdego czasu. Cywilistycznie konstruuje prawo autorskie jako własność duchową, w następstwie czego przyznać trzeba autorowi wszystkie środki obrony prywatnej własności. Jak interes publiczny przy prywatnej własności usprawiedliwić może nawet wywłaszczenie, tak i przymusowa licencja za odszkodowaniem powinna tu być stosowana, jeżeli autor nie pozostawia spadkobierców. – Uważa też za wskazane umieszczenie w ustawie autorskiej przepisów wydawniczych, a nie odsyłanie tej materji do kodeksu cywilnego.

Parczewski przemawia za dłuższym, mianowicie 50 letnim terminem trwania własności literackiej. Szczególnie w czasie obecnym, gdy inteligencja jest w ogóle w coraz trudniejszych warunkach bytu, nie można pogarszać położenia autorów i literatów. Mogą oni słusznie pretendować do tego, aby ich rodziny miały byt zapewniony. Podobnie i sami autorowie. Goethe napisał pierwszą część Fausta, będąc zupełnie młodym człowiekiem. Drugą część zaś napisał, mając z górą lat 70; dlaczego miałby utracić prawo własności do pierwszej części wtedy, gdy jeszcze druga część nie była napisana? Co do licencji przymusowej podnosi, że każde prawo musi się liczyć z życiem; rzekome wypadki, w których autor nie chce się zgodzić bez powodu na ponowne wydanie jego dzieła, są w życiu niemożliwe. Każdy autor jest zadowolony, gdy jego dzieło wyjdzie w drugiej i dalszych edycjach. Element karny w obronie prawa własności utrzymać

należy. Własność literacka nie może być w położeniu gorszem od innych rodzajów własności. Wreszcie jest zdania, że wobec takiego szkodliwego dla polskiej umysłowości aktu, jak podpisanie konwencji berneńskiej bez zastrzeżeń, wskazane jest, aby Komisja kodyfikacyjna wystosowała memoriał do Ministerjum kultury i sztuki oraz do Marszałka Sejmu, zwracając w nim uwagę na szkodliwość powyższego przystąpienia. Nie jest wykluczeniem zaopiniowanie tegoż i uzyskanie odpowiednich zastrzeżeń w drodze międzynarodowej, ponieważ pytanie, czy przystąpienie do konwencji wymaga ratyfikacji Sejmu czy nie, nie może być bezwzględnie rozstrzygnięte w sensie odmownym.

Konic, nawiązując do przemówienia Domańskiego, podnosi, że wychodząc ze stanowiska interesów państwa polskiego, nie można mu dziś narzucać nowych obowiązków; dlatego mówcy nie wydaje się odpowiednią propozycja, aby Min. kultury i sztuki lub inne władze dochodzić miały praw osobistych autora po jego śmierci. Dość, gdy sukcesorowi po śmierci autora w ciągu pewnego terminu przysłużą *actio aestimatoria*. W kwestji terminu jest za możliwie najdłuższym terminem, w ciągu którego mógłby autor (dożywotnie) tudzież sukcesorowie – conajmniej przez 30 lat po śmierci autora – bronić swych praw.

Allerhand wnosi: 1) Dzieła ogłoszone za życia autora chroni się przez 30 lat od jego śmierci; dzieła za życia autora nieogłoszone przez lat 10 od ich ogłoszenia – dzieła zaś nieogłoszone po śmierci najdalej do lat 50 od śmierci autora; 2) Licencję przemysłową można uzyskać dla wykorzystania w celach przemysłowych ogłoszonego już dzieła muzycznego oraz dla wystawienia dzieła dramatycznego w innej miejscowości, niż tam, gdzie to nastąpiło za zgodą autora; 3) ochrona interesu publicznego na polu prawa autorskiego nie jest potrzebną. Gdyby jednak taką ochronę uznano za wskazaną, należy powierzyć zastępstwo Prokuratorji generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Górski zwraca uwagę, iż ze względu na stan opinii publicznej za granicą należałoby w motywach dotknąć z lekka kwestji

jednolitego prawa dla wszelkiej własności niematerjalnej, tudzież kontrastu prawa własności literackiej a przemysłowej. Dalej zwraca uwagę na uchwalony w r. 1911 w Waszyngtonie projekt *Loi type*, który między innymi okres ochrony przedłuża na lat 80. Jest przeciwnikiem przeciągania struny przez autorów i jest za ograniczeniem prawa dziedziców na 10 – 30 lat. Przewiduje, że z czasem zostanie zaprowadzona przymusowa bezpłatna praca ręczna na rzecz społeczeństwa przez godzinę dziennie lub jeden dzień w miesiącu. Do tego trzeba dążyć; zbyt silna ochrona inteligencji przeciwdziałałaby tej potrzebnej reformie. Prawa literackie powinny być wchłonięte w t. zw. *domaine public*. – Jest za ograniczeniem licencji przymusowych; tylko dla wydawnictw popularnych powinny one być dopuszczone, nie można bowiem zapominać o tem, że n. p. złem tłumaczeniem lub złą przeróbką łatwo zohydzić dzieło sztuki.

Doliński podnosi, iż cała trudność w określeniu treści i rozciągłości prawa autorskiego leży w ujęciu różnicy między interesem prywatnym a publicznym. Albo wyjdziemy z analogji własności prywatnej, albo z własności ogółu, na której autor ma pewne ograniczone interesy, doznające ochrony prawnej. Czy prawa własności nie ograniczyć tu tylko do słusznych interesów autora, t. j. przede wszystkim do jego interesu materialnego i możliwości wyzyskania swego dzieła, ograniczonej interesem wydawców i społeczeństwa? Co do praw niesamoistnych mówca skonstruowałby je odmiennie od referenta. Nie licencji potrzeba; niesamoistne prawo autorskie ma być dozwolone, atoli z ograniczeniami na rzecz właściciela, t. j. na korzyść autora, którego zezwolenia potrzeba.

Wróblewski jest za równoczesnem uregulowaniem kontraktu nakładowego i o przedstawienia. Odróżnia monopol, którego podstawą jest przeważnie kapitał, od monopolu, którego podstawą praca twórcza. Zgadając się z wywodami Pe-trażyckiego na posiedzeniu poprzedniem, oświadcza, że ograniczeń, któreby dotykały tylko autorów, aprobować nie można.

Autora trzeba chronić jak najdalej, byleby nie popaść w konflikt z granicami zakreślonymi rozwojem historycznym. Zgadza się z Litauerem, że gdy konwencja oświadczyła się za terminem lat 50, termin przyjęty przez ustawę polską nie powinien być krótszym. Proponowano dwa typy licencji: 1) wchodzące niejako w ramy ogólnej instytucji wyłączenia „licencje samoistne”, których mówca nie odrzuca a limine, acz nie widzi jasno przypadków, do którychby je zastosować można; w każdym razie jest zdania, że idea to niebezpieczna. 2) Licencje „niesamoistne”, których jest zasadniczym przeciwnikiem. Analogia z patentem zawodzi tu zupełnie, natomiast są różnice zasadnicze. Praca naukowa prawie tu w grę nie wchodzi, chodzi o beletrystykę i dramat. Z tego, co się do nas przedostaje, okazuje się 10 rzeczy lichych na 1 arcydzieło; w tych warunkach lepszą już byłaby własna licha produkcja. Nie obawia się tedy złych skutków konwencji, a sztucznych środków zaleca unikać. Wprawdzie nic niema przeciw teoretycznemu zaakcentowaniu w ustawie odrębności prawa materialnego i indywidualnego, atoli przeciw konsekwencji odrębnego ich unormowania podnosi szereg wątpliwości. W końcu zauważa co do *actio iniuriarum aestimatoria*, iż pojmuje się ją tu po rzymsku jako prywatną skargę karną, nie przechodzącą na dziedziców – gdy tymczasem trzeba ją przerobić na zwyczajną skargę o wynagrodzenie szkody, przechodzącą na dziedziców po obu stronach.

Skąpski, przyłączając się do wywodów przedmówcy, oświadcza się za pełną ochroną prawa autorskiego, które jest silniejszym jeszcze niż prawo własności. Jest za przedłużeniem terminu do lat 50 od daty śmierci autora. Licencję uważa za ekspropriację, za zniweczenie najosobistszego prawa człowieka. Nie sztuka udzielić praw idealnych wieczyście, bo to nic nie kosztuje, a ludzkość bez stróża (Prokuratorji generalnej) prawa te zachowa, czego dowodem dzieła Arystofanesa i Sofoklesa. Ale czy to autora zachęci do pracy? Mowca oświadcza się przeciw proponowanej roli dla Min. kultury i sztuki oraz Akademji.

Ref. Zoll w odpowiedzi podnosi, iż co do *actio iniuriarum* zgadza się z Wróblewskim. Wyjaśnia, iż *in puncto* licencji dla praw niesamoistnych, chodziło mu głównie o dzieła naukowe. Cofa wnioski na licencję przymusową dla praw niesamoistnych; natomiast dla pewnych szczególnych przypadków zgodziłby się na licencję przymusową co do samoistnych praw. W kwestji terminu jest za terminem 30-to letnim od śmierci autora. Organem powołanym do ochrony praw autora po jego śmierci powinno być Min. kultury i sztuki; o ile chodzi o wniesienie skargi zastępcą procesowym byłyby Prokuratorja generalna.

Koreferent Litauer podnosi, iż termin ochrony praw autorskich nie może być nieograniczony, gdyż w prawie autorskiem tkwi element społeczny. Termin przypadkowy od śmierci autora, ściśle biorąc, nie jest właściwy, powinien być raczej liczony od daty wydania dzieła. Termin 30 lat uważa za zbyt krótki. Najlepiej sprawę rozstrzyga Holandja, postanawiając termin 50 letni od daty wydania, w każdym zaś razie dożywotnio. Zresztą pozostawia tę kwestję większości głosów. Licencje przymusowe co do praw samoistnych w odniesieniu do spadkobierców – powinny być przyjęte za przewodem prawa angielskiego. Uzasadnia je interes publiczny: spadkobiercy mogą niechęć wydać dzieła z powodu gruboskórności. W kwestji interwencji państwa zwraca uwagę, że o sankcji karnej decydować tu nie możemy. Może ona być przyjęta, ale kryminaliści mogą mieć inne o tem zdanie. Odrzucania interwencji państwa nie można motywować tem, że będzie sankcja karna. Interwencja państwa jest tu czemś nowem; rzecz tę przedstawił w koreferacie luźno tylko, odpowiadając na wywody ref. Zolla. Jeżeli się przyjmie licencję przymusową, ochrona prawa autora po śmierci traci na ostrości. Sądzi, że byłoby rozważniej zczekać z przyjęciem interwencji państwa, aż się ona przyjmie gdzieindziej. Reasumując, oświadcza się za przyjęciem terminu 50 letniego i za samoistnemi tylko licencjami przymusowemi po śmierci autora.

Przew. Jaworski uważa za dojrzałe do uchwały: 1) okres ochrony i 2) kwestję, czy projekt ma objąć też kontakt nakładowy.

Ref. Zoll podziela to zapatrywanie, pragnie jednak jeszcze odpowiedzi na 3) pytanie, czy jest wskazaniem, aby prawo polskich autorów, po zagaśnięciu z powodu upływu terminu 30 względnie 50 letniego, utrzymać jeszcze na rzecz państwa lub instytucyj naukowych.

Wróblewski uważa tę myśl (3) za racjonalną zasadniczo, o ile chodzi o państwo lub Akademię. Litauer wnosi jeszcze kwestję (4) o porozumienie się z Wydziałem karnym w myśl swych wywodów poprzednich. Parczewski podnosi co do punktu 3), iż utrzymanie prawa autorskiego na rzecz państwa lub akademji równałoby się utrudnieniu wydawnictw i zahamowaniu ruchu naukowego. Nawet Reya i Kochanowskiego niemożnaby wydać, byłoby to upaństwowienie całego ruchu naukowego i wydawniczego. Cichowicz sądzi również, iż rzecz ta należy do prywatnego przedsiębiorcy, a tak samo oświadcza się Glass przeciw socjalizacji, a za wolną konkurencją w tej mierze. Bujak wnosi, aby na posiedzenia zaprosić reprezentanta Zjazdu literatów, podobnie jak słuchaliśmy ekspertów w prawie małżeńskim.

I. W głosowaniu przyjęto jednomyślnie, iż projekt obejmować ma także uregulowanie kontraktu nakładowego.

II. Co do okresu ochrony przyjęto większością głosów, iż ma wynosić lat 30 od daty wydania.

III. Kwestję porozumienia się z Wydziałem karnym pozostawiono referentom.

IV. Kwestję zaproszenia reprezentantów Zjazdu literatów pozostawiono prezydjum.

V. W kwestji poruszonej przez Czł. Parczewskiego, aby Komisja kodyfikacyjna wniosła zastrzeżenie do właściwych władz w przedmiocie niepowtarzania precedensu z bezwarunkowem

podpisaniem konwencji berneńskiej – bez zwracania się do czynników fachowych – uchwalono zastrzeżenie takie wnieść i polecono referentom opracowanie krótkiego memorjału w tej sprawie.

VI. Projekt literatów w przedmiocie „Akademji Literackiej” upadł (5 głosów pro).

Załącznik 1).

**Zasady, na których ma polegać jednolite polskie
PRAWO AUTORSKIE.**

(w zarysie)

ułożone przez prof. Zolla.

Jako wstęp:

Kilka prawniczych myśli przewodnich przed nawiasem
postawionych.

1) W sprawach twórców dzieł literackich i artystycznych, należy w zasadzie rozróżnić dwie grupy:

a) prawa autorskie (niematerjalne, ale majątkowe), służące do ochrony interesów majątkowych, przenośne w całości lub części w drodze sukcesji ogólnej i szczegółowej, ograniczone w czasie i w treści ze względu na interes publiczny. Ustawa powinna określić ich treść i rozciągłość szczegółowo, aby oddzielić je od zakresu dobra publicznego, a wyposażyć głównie w ochronę prawno-prywatną, a tylko posiłkowo w ochronę karną. Roszczenia prawno-prywatne pokrzywdzonego zmierzać powinny do uznania prawa, zaprzestania czynów krzywdzących, wydania niesłusznego wzbogacenia i wynagrodzenia szkody,

b) prawa osobiste (indywidualne) twórcy dzieła literackiego lub artystycznego, służące do ochrony interesów duchowych (idealnych, indywidualnych, psychicznych), wieczyste, nieprzenoszalne,

które jednak istnieją po śmierci autora u małżonki, jego dzieci-ców koniecznych (zstępnych i wstępnych) – chyba że autor wyraź-nie inaczej postanowił. Ewentualne ich zastępstwo przez organa państwowe. Ustawa praw tych nie może określić inaczej jak tylko przykładowo i musi dlatego pozostawić tutaj szeroki zakres uzna-niu sędziego i rzeczoznawców. Ochrona prawa winna i tutaj być w pierwszym rzędzie cywilistyczna, ale oparta na rzymskiej *actio iniuriarum aestimatoria* (przytem środki takie jak odwołanie, zapłata pokutnego (*Busse*) i t. p.¹ Ochrona karna powinna tu mieć znaczenie większe niż co do praw majątkowych, zwłaszcza, że czyny przeciw interesom duchowym autora skierowane, łączą się często z potrzebą represji ze stanowiska interesu publicznego; np. wprowadzenie w błąd publiczności co do pochodzenia utworu od tego czy innego autora.

W ustawie i w praktyce ochrona interesów majątkowych i osobi-nych zlewa się naturalnie nieraz w jedną funkcję.

2) Koncepcja ustaw autorskich jest dotąd przeważnie prawno-karna a nie cywilistyczna: określa się w ustawie czyny bezprawne, nieraz w sposób drobiazgowy, zamiast brać za podstawę określenie prawa podmiotowego, a pozostawić praktyce rozpoznanie każdego czynu, który jest pogwałceniem tego prawa.

Należy zatem w autorskim prawie polskim określić prawo pod-miotowe, oznaczyć choćby w sposób szczegółowy jego ogranicze-nia na rzecz dobra publicznego (użytku publicznego), a każdy czyn będący przeciwieństwem tego prawa uważać za podstawę roszczeń prawnych. Między nimi odróżnić należy (metoda cywilistyczna) roszczenia bezwzględne, skierowane przeciw przywłaszczeniom i ich skutkom i roszczenia względne, skierowane przeciw szkodom, wyrzą-dzonym w przedmiocie prawa lub jego wartości.

Tylko taką metodą zdobędzie się z czasem dla praw autorskich pełne prawo obywatelstwa w systemie praw prywatnych, a temsamem wystarczającą, bo na szerokich podstawach opartą represję czy-nów bezprawnych.

3) Wprowadzić należy do ustawy pojęcie nowe, a mianowicie roz-różnienie praw autorskich niesamoistnych od samoistnych.

---

¹ Słowo „*Busse*” tłumaczą na język polski: „pokutne”.

Niesamoistnemi nazywam te prawa autorskie, których wykonywanie łączy się z częściowem wykonaniem uprawnień, wypływających z innego prawa autorskiego. Niesamoistnemi są więc utwory takie, jak tłumaczenia na języki obce, przeróbki dramatu w powieść i na odwrót, potpourri, fantazje muzyczne i t. p., odtworzenia utworu muzycznego w gramofon, kinematograficzne odtworzenie powieści lub dramatu, fotograficzne zdjęcie obrazu lub rzeźby, ilustracja powieści, przerobienie dzieła muzycznego na inne instrumenty, wymalowanie obrazu na podstawie rysunku i t. p. Warunkiem prawa niesamoistnego jest jednak, by utwór oparty na dziele podstawowem był wytworem indywidualnej i twórczej pracy i jako taki mógł być przedmiotem prawa autorskiego.

Przez tę koncepcję zdobywam: raz podstawę do jasnego postawienia kwestji, lepszego uregulowania stosunku między utworem samoistnym a niesamoistnym, względnie między twórcami tych dzieł (p. poniżej pod IV), przyczem prawnie nasuwają się pouczające analogje ze sfery innych dziedzin prawnych, jak analogja służebności gruntowych, patentów dodatkowych i t. p. Powtórę oddzielałm te prawa od objawów użytku publicznego (p. o tem poniżej pod III), tudzież od praw, które nazywam pochodnemi.

4) Prawa pochodne są to prawa rzeczowe lub obligacyjne, które powstają jedynie jako emanacje prawa autorskiego, a nie mogą być przedmiotem praw autorskich; treścią swą zaś podpadają wyłącznie pod te przepisy, które normuje, lub powinien unormować kodeks cywilny. Są to prawa użytkowcy, zastawnika, wydawcy, przedsiębiorcy, wystawiającego sztukę teatralną, lub obwozącego po wystawach dzieło sztuki i t. p.

Prawa te, powstające z reguły w drodze umowy jakiegós przedsiębiorcy z autorem (artystą), noszą na sobie piętno praw rzeczowych wówczas, gdy z prawa autorskiego czerpią charakter monopolistyczny (jak z reguły prawa wydawcy, a często prawo wystawienia utworów muzycznych lub dramatycznych) i wyposażone są dlatego w skargę bezwzględną (*actio in rem*).

Poniżej przedstawiam pierwszy zarys głównych zasad jednolitego prawa autorskiego polskiego. W szczegółach traktuję rzeczy na razie tylko przykładowo. Gdzie najwięcej nasuwa się wątpliwość, dodaję znaki zapytania lub wprost stawiam pytania.

I. PRZEDMIOTY PRAW AUTORSKICH.

1. Są niemi wszelkie utwory (dzieła) literatury (nauki), sztuki i fotografii według określenia podanego w art. 2 – 3 konwencji berneńskiej z r. 1908¹. Dodać należy utwory (dzieła) sztuki stosowanej o tyle jednak, o ile niepodpadają pod przepisy ustawy polskiej o wzorach i modelach z dn. 4/II 1919 r. poz. 138. Wyszczególnić należy w ustawie dla uniknięcia wątpliwości i utwory architektoniczne.

2) Utwory powyższe są przedmiotem ochrony o tyle,

a) o ile ich twórcami są polscy obywatele bez względu na to, gdzie się dzieła pojawiły i czy się pojawiły;

b) o ile pojawiły się najprzód w Polsce(?), albo

c) o ile ochrona zastrzeżona będzie traktatami międzypaństwowymi (konwencjami).

3) Przedmiotem ochrony są dzieła w całości i w częściach, ale zawsze tylko oryginalna forma przedstawienia a nie istotna treść (ważne zwłaszcza przy dziełach naukowych). Melodja jest jednak przedmiotem ochrony. Innemi słowy: chroni się to, co jest sztuką, a nie co jest odkryciem, poznaniem, choćby to odkrycie i poznanie było nowe.

4) Pojęcie prawne „publikacji”, „puszczenia w świat” lub „pojawięcia się”, „wydania” – należy określić podobnie jak w ustępie 4-tym art. 4-go konwencji berneńskiej z 1908 r.²

---

¹ Artykuł 2 i 3 konwencji berneńskiej w przekładzie Przesmyckiego opiewa: Wyrażenie „utwory literackie i artystyczne” obejmuje wszelkie płody z dziedzin: literackiej, naukowej i artystycznej bez względu na sposób i formę ich zwielokrotnienia (odtworzenia), czy to w książkach, broszurach czy innych pismach, utwory dramatyczne lub dramatyczno-muzyczne, utwory choreograficzne i pantomimy o ustalonej na piśmie lub w inny sposób inscenizacji, kompozycje muzyczne do słów lub bez nich, utwory malarskie, architektoniczne, rzeźbiarskie rytmiczne i litograficzne, ilustracje, mapy geograficzne, plany, szkice oraz wyroby plastyczne mające związek z geografją, topografją, architekturą lub naukami ścisłymi. Korzystają na równi z oryginalnymi pracami, o ile nie naruszają (pogwałcają) praw autorskich twórcy dzieła oryginalnego, tłumaczenia, przystosowania, układy muzyczne i inne przekształcone zwielokrotnienia (odtworzenia) utworu literackiego lub artystycznego, jako też zbiory utworów.

² Ustęp 4 art. 4-go konwencji berneńskiej opiewa: Za utwory ogłoszone (puszczone w świat) należy w duchu ugody niniejszej uważać utwory wydane. Przedstawienie dzieła dramatycznego lub dramatyczno-muzycznego, wykonanie dzieła muzycznego lub wystawienie dzieła sztuki plastycznej i zbudowanie dzieła architektonicznego nie stanowią wydania.

5) Autorstwo, jako podstawa prawa osobistego, doznaje zawsze ochrony bez względu na istnienie majątkowego prawa autorskiego.

II. PODMIOTY PRAW AUTORSKICH.

Podmiotem uprawnionym jest twórca dzieła oryginalnego – przy niesamoistnych prawach autorskich: tłumacz przerabiający, śpiewający do gramofonu (fonografu), czy także wbijający druty i sztyfty w walce i t. d.

Za twórcę uchodzi ten, czyje nazwisko umieszczono na dziele w zwyczajny sposób. Dowód na przeciwieństwo zawsze dopuszczalny.

Podmiotem może być także osoba prawna (Uniwersytet, Akademia umiejętności, gmina miejska i t. d.).

Co do dzieł zbiorowych (np. encyklopedyj) istnieje prawo autorskie podwójne: co do całości służy ono wydawcy, lub ogółowi autorów, co do działów – poszczególnym twórcom. Prawa autorskie poszczególnych twórców są niesamoistne. Czy tylko początkowo, np. przez dwa lata, czy bezterminowo? Sądzę, że bezterminowo. Czy niesamoistność ma być następstwem zapłaty za pracę? Sądzę, że tak – i w braku zapłaty samoistność. Co do antologii p. poniżej pod III B.

Co do dzieł złączonych i nierozłączonych istnieje współwłasność, którą ocenia się według przepisów prawa cywilnego.

Zamawiający dzieło za opłatą jest współwłaścicielem prawa autorskiego (?), jeżeli strony nie postanowiły w umowie czego innego. To postanowienie nie narusza oczywiście praw osobistych autora.

Zastępcą twórcy pseudonimowego jest wydawca, względnie nakładca. Twórca może jednak zgłosić swe prawa do rejestru, prowadzonego w Ministerstwie Kultury i Sztuki. O skutkach zgłoszenia p. poniżej pod V.

Podmiotem praw autorskich fotograficznych jest przedsiębiorstwo (właściciel zakładu fotograficznego) ewentualnie amator fotograf¹.

Uwaga. Przy przystąpieniu do konwencji berneńskiej należałoby się dobrze zastanowić, jakie zastrzeżenia Polska winnaby poczynić w interesie swych autorów i swej publiczności.

¹ Dodatek o amatorze fotografii zamieściłem z inicjatywy koreferenta Litauera.

Portrety malowane, rysowane, rzeźbione, fotografowane – są przedmiotami praw autorskich niesamoistnych. Niesamoistość polega tu na tem, że wykonanie praw autorskich zależy od zezwolenia wyraźnego lub dorozumianego osoby portretowanej. Przyjmuje się, że istnieje zezwolenie dorozumiane, jeżeli osoba portretowana przyjęła od artysty zapłatę.

Prawo autorskie jest jednak samoistne i zezwolenia nie potrzeba;

a) jeżeli chodzi o wizerunki osób należących do historii przeszłej lub współczesnej, a nie było zastrzeżenia ze strony tych osób; b) jeżeli wizerunki osób są tylko dodatkiem do obrazu przedstawiającego krajobraz, zgromadzenie publiczne, obchód i t. d.

Podmiotem osobistych praw autora jest tylko twórca dzieła oryginalnego, względnie twórca udziału we wspólnem dziele. Po jego śmierci czuwanie nad ochroną interesów duchowych twórcy należy do małżonka i dziedziców koniecznych (zstępnych i wstępnych) – po siłkowo do państwa.

III. TREŚĆ I ROZCIĄGŁOŚĆ PRAW AUTORSKICH.

A. W ogólności: prawo rozporządzania utworem i prawo do wyłącznej ekonomicznej eksploatacji tegoż, a mianowicie: odtwarzanie, uwielokrotnianie i rozpowszechnianie dla zysku egzemplarzy, inne rodzaje publikowania, jakoto: publiczne wystawianie, odbywane odczytów i wykładów, stosowanie wzorów architektonicznych do budów i w przemyśle i t. p. (*ius disponendiet et fruendi*) – ale w granicach interesem innych twórców i publiczności podyktowanych, o czem poniżej pod B. C. i pod V. i VI.

B. Utwory literackie.

Wolno każdemu:

- a) sporządzić odpis (kopję) dla swego osobistego użytku;
- b) przedrukować ustawy, rozporządzenia, reskrypty, orzeczenia władz (bez podania nazwiska stron) i inne publiczne akty nie otoczona tajemnicą urzędową;

c) zwielokrotnić i przedrukowywać w gazetach i czasopismach mowy parlamentarne, sądowe, z publicznych zgromadzeń, ale nie zbiór mów jednej osoby;

d) przedrukować w gazetach z innych gazet, ale z podaniem źródła i bez wykrzywienia treści, artykuły, jeżeli zastrzeżenia wyraźnego wyłączności niema. Wyjątek stanowią artykuły treści naukowej lub literackiej (feljetony otoczone pełną ochroną).

Do pojęcia artykułów nie zalicza się zaś zwykłych wiadomości dziennikarskich, które można przedrukowywać zawsze, nawet bez podania źródła;

e) przytaczać w dziełach samoistnych dla wyjaśniania lub pouczenia w szkołach ustępy niewielkie z wykładów i mów wygłoszonych – z dzieł wydanych albo drobnych utworów, jak wierszy, o tyle, o ile te źródła pojawiły się lub zostały w inny sposób publikowane. Tu należą i antologie;

f) skorzystać z małego utworu poetyckiego, jako tekstu do dzieła muzycznego (?).

C. Utwory muzyczne.

a) Wolno każdemu sporządzić odpis (kopję) dla swego osobistego użytku;

b) przepis analogiczny jak wyżej pod B.;

c) publiczne wystawienie utworów, które się pojawiły, jeżeli nie pobiera się opłaty od publiczności, wystawienie przy obchodach narodowych, wystawienie wyłącznie na cele humanitarne, przyczem wykonawcy nie biorą żadnych wynagrodzeń, albo wystawienie przez towarzystwa – wyłącznie dla członków towarzystwa. Wyniki te nie odnoszą się do wystawienia opery lub innego dzieła muzycznego na scenie.

D. Utwory malarskie, rysunkowe, rzeźbiarskie i fotograficzne.

a) Wolno każdemu sporządzić kopje dla swego osobistego użytku, ale nie wolno naśladować budowy;

b) przepis analogiczny jak pod B.;

c) wolno zwielokrotnić sztuką malarską, rysunkową lub fotograficzną dzieła wystawione stale na widok publiczny na drogach, ulicach i placach. Przy dziełach architektonicznych prawo to dotyczy tylko zewnętrznej fasady;

d) wolno zwielokrotnić wizerunki osób należących do historii współczesnej lub przeszłej jeżeli się te wizerunki pojawiły (?);

e) wolno budować według planów nabytych odpłatnie od artystów, ale tylko temu, kto te plany nabył prawnie.

IV. UTWORY NIESAMOISTNE.

Do nich zaliczamy: 1) Tłumaczenia, (przekłady na język inny), przerobienia dramatu (pantomimy, dzieła choreograficzne) na powieść i odwrotnie, napisanie utworu w formie streszczonej, przerobienie dramatu lub powieści na libretto opery.

Nie należą tu parodie lub satyry, będące samoistnymi utworami.

2) Potpourri, fantazje, streszczenia dzieł muzycznych, adaptacje, przeróbki dzieł muzycznych na inne instrumenty, na inne głosy, na przyrządy reprodukujące utwór w sposób mechaniczny, w ogólności reprodukcje dzieła muzycznego w innym opracowaniu i układzie.

3) Przerobienie sztuki dzieła malarskiej lub rysunkowej na rzeźbę i odwrotnie, fotografowanie dzieła sztuki.

Dzieło sztuki dramatycznej, malarskiej, rysunkowej lub rzeźbiarskiej, wykonane na podstawie fotografii (np. obrazu kinematograficznego), jest jednak dziełem samoistnym.

Podmiot prawa autorskiego niesamoistnego ma wszelkie prawa autorskie, ale ich wykonywanie zależy od zezwolenia twórcy dzieła podstawowego. Wyrok wydany na podstawie opinii rzeczoznawców przez Sąd według swobodnego uznania może zastąpić zezwolenie twórcy dzieła.

W wyroku mają być warunki licencji przymusowej.

Licencja dobrowolna i przymusowa udzielona dla niesamoistnego utworu winna być wciągnięta do rejestru autorskiego przy Ministerstwie Sztuki i Kultury.

Licencja taka jest rzeczową, a nie osobistą, na wzór służebności gruntowych lub patentów dodatkowych.

Umowy o licencję są tylko o tyle ważne, o ile zostały zawarte na piśmie (?).

V. CZASOKRESY PRAW AUTORSKICH.

Termin lat 30–50 (?) od śmierci twórcy. Jeżeli kilku twórców, od śmierci ostatniego. Anonimy, pseudonimy, dzieła osób prawnych – 30 lat od pojawienia się dzieła lub innej publikacji.

Pierwsza reguła obowiązuje, jeżeli autor zgłosił swe nazwisko do rejestru Ministerstwa Kultury i Sztuki. Fotografie – 10 lat po ich pojawieniu się z podaniem daty i przedsiębiorcy. Prawa autorskie, obejmujące reprodukcje utworów na przyrządach mechanicznych (kinematografy, gramofony, fonografy) trwają także tylko lat 10 po ich pojawieniu się z podaniem daty i przedsiębiorcy. Przyrządy, nuty dla mechanizmu, muszą być zaopatrzone w nazwisko przedsiębiorcy i datę wystawienia. Jeżeli dzieło pojawia się w oddziałach odrębnych (tomach), to dla każdego oddziału liczy się osobno termin, jeżeli zaś dzieło pojawia się tylko w zeszytach, nie będących odrębnymi treścią częściami – liczy się termin od pojawienia się ostatniego zeszytu.

Termin liczy się zawsze od 1-go stycznia po roku, w którym śmierć nastąpiła lub dzieło pojawiło się.

Przy pojawieniu się dzieła wchodzi w rachubę tylko prawna publikacja.

VI. PRZENOSZENIE PRAW AUTORSKICH.

Prawa majątkowe autorskie są przedmiotem dowolnego obrotu. Można je więc przenosić w całości lub w części.

Wartość umowy zależy od formy pisemnej. Gdy autor przeniósł swe prawo na inną osobę bez zastrzeżeń, to mimo to zatrzymuje, jeżeli wyraźnie inaczej nie postanowiono, prawo udzielania licencji na wykonanie niesamoistnych praw autorskich. Przeniesienie na własność dzieła sztuki – nie jest przeniesieniem prawa autorskiego – jeżeli strony inaczej wyraźnie nie postanowiły, ale właściciel nie ma obowiązku ułatwiania artyście wykonywania jego praw autorskich, np. przez wygodzenie (wypożyczenie) dzieła.

Prawo autorskie przechodzi na dziedziców lub legatarjuszy w drodze spadku. Jeżeli spadek jest bezdziedziczny, to prawo autorskie gaśnie. (Czy nie zastrzedz je państwu?).

Prawo autorskie bez zezwolenia autora nie może być przedmiotem egzekucji z powodu pretensji pieniężnych, których dłużnikiem jest autor.

VIII. PRAWA POCHODNE.

Uregulowanie praw pochodnych (użytkowcy, wydawcy, licencjata, zastawnika i t. d.) należy zachować do kodeksu cywilnego. Tymczasowo możnaby wydać kilka norm najniezbędniejszych w ustawie autorskiej, utrzymując jednak w mocy przepisy szczegółowe ustawy wydawniczej pruskiej (?).

Oto zarys takich tymczasowych przepisów:

Ważność umów zależy od formy pisemnej (?).

Umowy o przyszłe utwory mają moc prawną na 3 lata.

1) Umowa wydawnicza podlega następującym przepisom, jeżeli strony nie postanowią czegoś innego:

a) przez umowę wydawniczą wydawca nabywa prawo i zaciąga obowiązek wobec autora, lub jego prawo – nabywcy wydania utworu literackiego lub artystycznego w rozmiarze i sposobie określonych w umowie, względnie odpowiadających okolicznościom.

b) Wydawca, o ile to jest konieczne dla zabezpieczenia jego praw, wynikających z umowy wydawniczej, korzysta zarówno względem autora jak i osób trzecich z prawa autorskiego.

c) Wydawca nie może przenosić swych praw i obowiązków na inne osoby bez zezwolenia autora. Czy nie należałoby tych praw i obowiązków połączyć z przedsiębiorstwem wydawniczym? Sądę, że nie.

d) W braku porozumienia co do terminu wydania utworu, wydawca obowiązany jest wypuścić go w świat w terminie odpowiednim do okoliczności, a w każdym razie nie później jak w 5 (3?) lat od daty zawarcia umowy względnie od otrzymania utworu.

Jeżeli wydanie nie dojdzie do skutku w ciągu lat pięciu (?), to umowa umarza się na żądanie autora.

Również na żądanie autora umowa ustaje, jeżeli okażą się zasługujące na uwzględnienie okoliczności zmuszające go do nieogłoszenia swego utworu; w tym wypadku autor winien zwrócić wydawcy poniesione przezeń nakłady na wydanie.

e) W braku umowy co do ilości wydań lub liczby egzemplarzy, wydawca utworu literackiego lub artystycznego ma prawo do jednego wydania, obejmującego nie więcej jak 2 tysiące egzemplarzy, wydawca zaś nut do wydania nie wyżej tysiąca egzemplarzy.

f) Wydawca nie ma prawa bez zgody autora lub jego spadkobierców dopełniać, skracać lub w ogóle cośkolwiek zmieniać ani w samym utworze, ani w jego tytule, ani w oznaczeniu na nim autora. Wyjątek stanowią takie zmiany wywołane oczywistą koniecznością, na które autor nie mógłby w dobrej wierze odmówić swego przyzwolenia.

g) Autor, który ustąpił prawo do wydania swego utworu, może przedsięwziąć nowe wydanie niezwłocznie po rozsprzedaniu przez wydawcę ustąpionego wydania.

Autorowi służy prawo wykupienia od wydawcy pozostałych niewysprzedanych egzemplarzy po cenie oznaczonej dla ich sprzedaży przy wypuszczeniu wydania.

W braku odmiennej umowy, autor może przedsięwziąć nowe wydanie po upływie lat 5 od czasu ukazania się wydania, a jeżeli ustąpiono prawo do kilku wydań – po upływie tylu pięcioleci, ile wydań ustąpiono.

h) W wydaniu kompletnem swych utworów autor może pomieścić nowe takie utwory, co do których prawo wydawnicze ustąpił osobom innym, jeżeli od czasu ukazania się ich upłynęło więcej niż lat 5, a względem utworów muzycznych i artystycznych więcej niż lat 10. Jednak autor nie ma prawa sprzedawać utworów tych oddzielnie od wydania kompletnego.

i) Autor, który ustąpił prawo wydania swego dzieła, może dzieło to wydać na nowo po latach 5, o ile będzie przerobione tak gruntownie, iż musi być uważane za nowy utwór¹.

2) Umowę o wystawienie utworu muzycznego, dramatycznego, muzyczno-dramatycznego i t. d. należy oprzeć między innymi na następujących zasadach:

Przedsiębiorca nabywa prawo i zaciąga obowiązek wystawienia utworu pod warunkami w umowie podanemi, względnie odpowiadającymi okolicznościom.

---

¹ Przepisy w tekście podane, wzorujące się przeważnie na ustawie rosyjskiej z roku 1911 należy uzupełnić przepisami kodeksu cywil. szwajcarskiego. (Zobowiązania art. 380 – 393).

Swych praw i obowiązków nie może bez zezwolenia autora przenieść na inne osoby. (Czy nie należałoby łączyć tych praw i obowiązków z przedsiębiorstwem? Mojem zdaniem – nie).

Przedsiębiorca ma wszelkie uprawnienia łączące się z konieczności z wystawieniem utworu. (Może np. dla wykonawców robić zwielokrotnienia).

Jeżeli do roku dzieła nie wykona, umowa rozwiązuje się w zupełności, a na przedsiębiorcy ciąży obowiązek z niedopełnienia umowy wynikające.

Umowa może być rozwiązana przez przedsiębiorcę, jeżeli po pierwszych przedstawieniach utwór został źle przyjęty, a przez autora wtedy, gdy wystawienie nastąpiło bez oczywistej konieczności z takimi zmianami, na które autor, działający w dobrej wierze, nie mógłby zezwolić¹.

Uwaga: Umowy wydawnicze i o wystawienie utworu tworzą po stronie przedsiębiorcy prawo o charakterze rzeczowym, jeżeli udzielają mu monopolistycznego prawa w określonym zakresie i uprawniają go temsamem do dochodzenia naruszeń praw autorskich w imieniu własnym.

3) Do kod. cywil. należy unormowanie umów z agencjami, które zobowiązują się wobec autorów do zawierania umów o wystawienie utworów muzycznych i dramatycznych i zastrzegają dla siebie za to prowizję od tantiem i wynagrodzeń przypadających autorom. Agencje takie mają prawo w imieniu autora ścigać naruszenia praw autorskich.

VIII. ROSZCZENIA Z POWODU NARUSZEŃ PRAW AUTORSKICH.

Od osoby przywłaszczającej sobie bezprawnie prawa autorskie podmiot uprawniony może żądać w drodze procesu cywilnego uznania swego prawa, zaprzestania czynów bezprawnych, wydania wzbogacenia w granicach wskazanych dobrą lub złą wiarą wezwanego (jak posiadacza w dobrej lub złej wierze), nadto wynagrodzenia szkody według stopnia winy.

---

¹ Przepisy powyższe należy uzupełnić b. racjonalnem prawem zwyczajowem francuskim.

Od osoby, która w sposób bezprawny wyrządza szkodę prawom autorskim (np. obniża wartość utworu w złym zamiarze i w sposób sprzeciwiający się dobrym obyczajom) podmiot uprawniony mocen jest żądać pewnego zadośćuczynienia, co oprócz odszkodowania m. in. może polegać na odwołaniu publicznem. (p. także pod IX).

Podmiot uprawniony może żądać także w miejsce świadczeń pieniężnej zapłaty pokutnego (Busse).

Sąd w oznaczeniu odszkodowania i pokutnego nie jest związany ściślemi dowodami, ale oznacza wysokość świadczeń według swobodnego uznania (sprawiedliwego).

Na wniosek strony powodowej bezprawnie sporządzone egzemplarze i przyrządy, służące wyłącznie do tego wydawnictwa (stereotypy, klisze) będą oddane stronie powodowej na poczet zrzędzonych szkód, lub pozostawione u właściciela – ale w stanie niezdatnym do użytku.

Przepis karny: Kto świadomie przywłaszcza sobie prawa autorskie by przysporzyć sobie korzyści, albo świadomie w takimże zamiarze puszcza w obieg egzemplarze podrobione – popełnia występki i podlega karze. (Czy tego czynu karygodnego należy dochodzić z urzędu? Sądzę, że nie).

Zarówno prawno-cywilne jak i prawno-karne dochodzenie naruszeń praw autorskich ulega przedawnieniu 3-letniemu (?).

IX. AUTORSKIE PRAWA OSOBISTE.

Prawo osobiste służy do ochrony interesów duchowych autora. Granice tego prawa określa w przypadkach skarg sprawiedliwe uznanie sędziego. Ustawa daje pewne wskazówki, jako to: Twórca dzieła literackiego lub artystycznego może zawsze żądać, by nikt nie przywłaszczał sobie jego praw autorskich, a tem samem, by każdy, kto zapożycza się z jego dzieła, nawet w granicach dozwolonych, podawał w sposób odpowiedni źródło, z którego korzystał. Przy takich zapożyczeniach nie wolno czynić żadnych zmian, dodatków lub skrótów, któreby treść dzieła skrzywiały, lub wartości albo godności jego uwłaczały.

Nie wolno rozszerzać autorstwa na utwory lub odtwarzanie dzieł nie pochodzących od autora, a więc oznaczać kopje jako oryginał.